

Relacja ze styczniowego „Spotkanie ze źródłem archiwalnym”

30 stycznia 2019 r., w siedzibie Archiwum Państwowego w Kielcach przy ul. Kusocińskiego 57, odbyło się pierwsze w tym roku „Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. **„Ziemianie w źródle archiwalnym”**. Zainauguowało ono cykl spotkań na rok bieżący. Spotkanie poprowadziły Dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach Wiesława Rutkowska oraz Dyrektor ds. naukowych Instytutu Historii UJK dr hab. prof. UJK Lucyna Kostuch.

Po przywitaniu gości przez organizatorów, głos zabrał dr Krzysztof Karbownik autor wystawy z Muzeum Wsi Kieleckiej *„Dwór straszny, dwór piękny, dwór narodowy”*, który przybliżył zgromadzonym jej zawartość.

Pierwszym z prelegentów był **dr hab. prof. UJK Mariusz Nowak** (Instytut Historii UJK) z wystąpieniem: *Koncepcje ugody politycznej z Rosją polskich elit w dobie niewoli narodowej*. Prelegent omówił sytuację w jakiej znajdowało się ziemiaństwo w okresie zaboru rosyjskiego. Zwrócił uwagę, na to że wszelkie uwarunkowania prawne na ziemiach zajętych przez Rosjan uzależnione były od stanowiska zaborcy. Autor w swoim wystąpieniu stwierdził, iż ziemiaństwo nie wyrażało poparcia dla idei ugody z zaborcą. Poparcie takie wyrażała jedynie niewielka część burżuazji i środowisk inteligenckich. Ich zdaniem jedynie lojalna współpraca elit z rządem okupanta, dawała możliwość podtrzymywania nadziei na uzyskanie przez Królestwo Polskie autonomicznych instytucji administracyjnych, oświatowych i sądowych. Referent szerzej przedstawił koncepcje ugody Zygmunta Wielopolskiego.

Kolejnym prelegentem był Dr hab. prof. UJK Jerzy Gapys (Instytut Historii UJK), który zaprezentował referat: *Współpraca czy strategia przystosowawcza? Postawy ziemiaństwa wobec polityki okupanta niemieckiego 1939-1945*. Referent zadał kilka pytań badawczych: czy rzeczywiście w niektórych sytuacjach postępowanie ziemian było współpracą z okupantem, czy strategią przystosowawczą. W swoim wystąpieniu zaznaczył, iż wśród ziemian nie było chętnych do kolaboracji. Niemcy mieli poważny problem z pozyskaniem współpracy w tym zakresie, zdarzały się jednak wyjątki. Autor zwrócił uwagę na to, że znajdujący się w nowych realiach ziemianie musieli przyjąć strategię dostosowania się do zaistniałej rzeczywistości. Okupant eksploatował gospodarczo zajęte ziemie, wprowadził na terenie Polski dostosowaną do realizacji swoich celów politykę cenową i opłat. Ale dopiero polityka powojenna komunistów doprowadziła do likwidacji ziemiaństwa jako warstwy społecznej.

Następnie Łukasz Wołczyk (Muzeum Wsi kieleckiej) wygłosił referat: *Dwór? Stacja pocztowa? A może większy dom? Problemy interpretacyjne w źródłach dotyczących tzw. „dworku z Suchedniowa”*. Przedstawił on historię budynku - dworku z Suchedniowa, który w chwili obecnej jest eksponatem w Parku Etnograficznym w Tokarni w sektorze dworsko-folwarcznym. Budynek dworku znajdował się wcześniej przy trasie E7 na terenie Suchedniowskich Zakładów Wytwarzania Metalowców. Rozebrano go w 1973 r. Prelegent omówił dzieje obiektu opierając się na poszukiwaniach, które przeprowadził osobiście w dostępnych opracowaniach (m.in. Bogumiły Szurowej), ale także w źródłach archiwalnych stanowiących zasób archiwum kieleckiego. Od momentu powstania budynek pełnił różne funkcje, w tym m.in. stacji pocztowej, szkoły leśnej, kaplicy prawosławnej, szkoły powszechnej, sądu grodzkiego, czy radiowęzła. W trakcie swoich rozważań autor postawił kilka pytań dotyczących omawianego obiektu, zastanawiając się, czy faktycznie w świetle odnalezionych materiałów był on dworkiem lub stacją pocztową? Potwierdzenia odpowiedzi na nie wymaga jeszcze przeprowadzenie pogłębionej kwerendy w zasobach archiwalnych.

Po interesujących wystąpieniach rozpoczęła się dyskusja, w której goście zadawali pytania prelegentom. Dotyczyły one np.: uściślenia pojęcia dworek i dwór ziemiański. Pojawiły się również wspomnienia, retrospekcje oparte na przekazach rodzinnych, szczególnie zaakcentowanych przez Panią Amelię Sołtysiak, szwagierkę Mariana Sołtysiaka legendarnego partyzanta „Barabasza”. Padło również pytanie dotyczące stosunku ziemiaństwa byłego Królestwa Polskiego do koncepcji ugody Zygmunta Wielopolskiego.

Dyskusje przeniosły się do kularów, gdzie przy kawie i herbacie można było wymienić swoje wrażenia i spostrzeżenia.

Spotkaniu towarzyszyły dwie wystawy: „*Dwór straszny, dwór piękny, dwór narodowy*”, opracowana przez dr Krzysztofa Karbownika (Muzeum Wsi Kieleckiej) oraz „*Obraz ziemiaństwa polskiego w zbiorach Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach*”, przygotowana przez Elżbietę Woźniczkę i Ewę Lewicką (Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach).

Czynny był punkt informacyjny „Archiwa Rodzinne”, przy którym będzie można zasięgnąć porady jak gromadzić i jak zadbać o prywatne zbiory rodzinne.

Z publikacjami Wydawnictwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kieleckiego Towarzystwa Naukowego, Wydawnictwa „Arslibris” w Końskich oraz Księgarni „Światowid” w Kielcach, można było zapoznać się i zakupić wybrane przez siebie pozycje przy stoisku wydawniczym.